

Український літературно - художній незалежний журнал.

український ЕКРАН

Леся Українка в літературно-
му гуртку «Плеяда». Худ.
В. Зарецький, 1962 р.

ЧИСЛО 2

МЕЛЬБОРН

РІК 1971

РЕПІН

ГЕНІЯЛЬНИЙ син України

Кому служив Репін?

Хто він: зрадник...

перелетний птах...

чи великий син України?

Оглядаючи сумну історію нашого народу, що після втрати своєї держави змушений був поневірятися у ярмі колоніальної неволі, мимоволі знову і знову доводиться підносити все те ж старе наболіле питання: ким були для нас ті талановиті українські мистці, які творили й діяли серед чужого мистецтва панівної нації — зрадниками? відщепенцями? блудними синами? Якому народові служили своєю творчістю Капніст, Богданович, Наріжний, Рубан? Кому належить спадщина Гоголя і Короленка? Діачем чийого мистецтва був Репін?

Питання ці багато разів піднісено і передискутовані, все-ж до кінця не розв'язані і мабуть лише на рідних землях, після докладного вивчення додаткових, досі приховуваних та замовчуваних фактів і матеріалів, зможемо остаточно і документально зробити висновки щодо кожного з цих «перелетних птахів».

Про Іллю Репіна, 110-річчя з дня народження якого нещодавно минуло, можемо сказати нині лише як про українського мистця, який ніколи не забув свого національного походження, не переставав гартувати любови своєї вітчизни і в своїй творчості служив їй, Україні.

Нащадок козацького роду Репін народився в серпні 1844 року в Чугуєві на Харківщині. Серед тяжких обставин, у голоді і злиднях, проходили його молоді літа. Єдиною розрадою було малювання, яке він любив з дитинства. На 13-му році життя починає Репін студіювати

живопис у місцевого маляра Бунакова, що мав у Чугуєві іконописну майстерню. 14-ти років пише Репін образ Архангела Михаїла, малює образ Розп'яття на стіні у церкві близько Чугуєва та образи в іконостасі церкви села Кам'янки. З тих же років зберіглася його аквареля «Бандурист».

У 1863 році вступає Репін до Петербурзької Академії Мистецтва, де одразу розкрився його величезний талант мистця. Але розвинені з дитинства демократичні переконання, прагнення Репіна до реалізму, до життєвої правди спричиняють до конфлікту з тодішнім академічним настановленням. Репін не може миритися з сухим академічним стилем, що панував там здавна, і коли все зображувалося за встановленими трухлявими канонами, без будьяких проявів творчого шукання і найменших ознак реалістичного мистецтва.

На знак протесту проти цього напрямку, Репін створює свій великий образ «Воскресіння дочки Саїра» так, як йому підказує його інтуїція — в свідомо реалістичному пляні. Дійові особи, повні фізичного здоров'я, сили і краси, ніяк не нагадують бліді анемічні постаті біблійних персонажів, що їх звикли бачити у творах Академії. Уже цей ранішній сміливий твір закріплює за Репіним славу реаліста. Велика золота медаль, яку одержав автор за цю працю, ствердила його блискуче творче обдаровання.

Репін у своїй далішній творчості виразно розвиває свої волелюбні

ідеї, глибоко співчуває долі народних мас, пригноблених тяжким самодержавним ярмом. Під час своєї великої подорожі по Волзі він уважно придивляється до народного життя, робить багато етюдів та ескізів з побуту трудових мас, заглядає просто в народню душу і, на матеріалі зроблених потаток та здобутих вражень поїздки, створює свій великий образ «Бурлаки», у якому з позицій переконаного демократа-народолюбця зображує тяжку працю робітників-вантажників, придавлених страшним тягарем злиденного життя.

Змордована непосильною працею, напружуючись від нелюдських зусиль, група знедолених бурлаків тягне велику баржу. Їх злиденне убрання, змучені, виснажені обличчя, на яких відзеркалені невимовні страждання, поневір'яння і голод, яскраво промовляють, якою великою працею заробляють собі на хліб ці трудівники, раби імперії Романових.

Геніальний майстер виведену галерію бурлаків не зображує як знеособлену масу, а індивідуалізує і подає розрізнено. Кожний персонаж являє собою окреслений закінчений психологічний тип. Один з них, старий бурлака в тупій покорі і безсиллі похмуро похилив голову. Інший напружує останні сили, щоб знову рванути тягар вантажу. А молодий бурлака в гніві стиснув руки: в його очах палає протест проти жорстокого нелюдського ладу.

І. Репін: «Запорозжці пишуть листа до турецького султана»

тина Репіна «Іоан Грозний і його син Іван». Полум'яний протест автора проти самодержавства досяг тут свого апогею. Образ подає Грозного після вбивства ним свого сина. Напіввідкриті очі коронованого злочинця відзеркаляють жах. Безсилимими руками він притиснув до себе вбитого сина. А навколо кров. Вона ніби символізує всю звірячість, всі криваві злочини царату впродовж усіх сторіч його страхітливого панування.

Значення такого мистецького шедевра було особливо велике тоді, в період 80-х років, у часи революційного народництва, частих атенатів на урядових осіб, убивства Олександра II і широких антимонархічних заворушень. Показ царів як злочинців мав велику політичну актуальність і робив велику прислугу визвольній боротьбі.

Враження, яке справляла на глядачів ця картина, було колосальне. Побачивши образ царя-синовбивника жінки падали неприємні. Один студент у приступі несамовитости кинувся з ножом на цей образ з криком: «Досить крові!». Наш нарід може пишатися тим, що творцем цього шедевра, де втілено наймогутніший протест проти самодержавства, був українець.

У 1890 році з'являється після багатолітньої праці та багатьох переробок монументальна картина Репіна «Запорозжці», цей вінець його творчості. Проїнятий невимовною силою, образ цей розкриває буйну стихію Запорізької Січі, безкраю відвагу її звияжних лица-

рів, їх полум'яну любов до батьківщини та волі. На полотні відзеркалено той момент, коли вони гуртом складають відповідь турецькому султанові. Що їм до величі священної особи монарха й падишаха, володаря оттаманської імперії? Він заторкнув їх честь і вони пристрасно реагують словами свого листа: «Ти шайтан турецький, проклятого чорта брат і товариш і самого люципера секретар!». Чи-ж їм, героям легендарних морських походів, їм, що на байдарках переходять Чорне море й примушують тремтіти Крим і Стамбул, Трапезунд і Самсун та весь світ дивують своєю хоробрістю, боятися турка, який «сам голим тілом їжака не вб'є».

Богатирський сміх, що широко розлягається над запорізьким табором, ніби втілює ту моральну перемогу, яку вони вже здобули. Бадьорість, оптимізм, упевненість у свої сили відзеркалені в постаптах кожного з довгої шереди персонажів цього виняткового мистецького пам'ятника.

За цю працю Репін одержав на виставках у Мюнхені і Будапешті золоті медалі. Не задовольняючись цим твором, він малює його другий варіант, де подає інші типи запорожців у зміненій композиції. Ця друга картина мала також величезний успіх на виставках у Стокгольмі, Москві і Харкові.

Твори української тематики захоплюють Репіна і пізніше. Він пише прекрасний портрет українки (1890 р.), повний життєрадісності,

здоров'я і фізичної сили. Увагу великого майстра привертають твори Гоголя. Слідом за портретом гоголівського Поприщина, в якому сильними барвами виведено нещасну жертву миколаївського канцелярійного бюрократизму, що в умовах тієї мертвлячої атмосфери тодішніх установ і департаментів утратила розум, він створює малюнки до «Тараса Бульби» — Андрія та доньки воеводи і Тараса Бульби. 1898 року, на матеріалі Шевченкових «Гайдамаків», малює Репін образ гайдамаків, що готують в Умані зброю. В 1903 році знову звертається він до «Тараса Бульби з синами на Запоріжжя».

І коли порівняти всі правдиві реалістичні образи, створені Репіним на Українські теми, з його хочби зовнішньо-помпезною картиною «Засідання Державної Ради», де увічнено весь її вертеп на чолі з Победоносцевим, Вітте, Дурново та іншими «державними мужами», яких мистець щедро нагородив усіма властивими їм ознаками виродження і духової злиденності. Серце холодне від самої лише думки, що такі люди вирішували долю велетенської 180-мільйонної імперії, що складалася з понад 50різних народів.

В 1900 році Репін придбав у фінляндському містечку Куоккала дачу, названу ним «Пенати», під горбом, який прозвав Чугуєвською горою. Він оселяється там на постійно. Але духового зв'язку з батьківщиною він не переривав. Саме в цей час його приваблюють матеріали козацьких морських походів, безкрая хоробрість, виявлена при тому. Кілька років пізніше він малює цікавий образ «Чорноморці», ескізом до якої послужила картина «Гребці». Тоді-ж з'являється «Гайдамака» і легендарний герой українських дум «Козак Голота», відважний запорожець, що «не боїться ні огня, ні меча, ні болота». Він пише «Переможця», зображуючи хороброго лицаря з Січі, а наступного року — «Запорозжця». Він мріяв створити на Україні народню мистецьку академію та виховувати молодих мистців і почав складати проект такої академії, але початок першої світової війни зруйнував усі його плани.

Після революції та відокремлення Фінляндії Репін лишився самотньо в своїх «Пенатах», відірва-

ний від рідного краю. Але і в тих еміграційних умовах він лине думкою на Україну, листується з її визначними вченими, не пориває своїх зв'язків з батьківщиною до останніх днів життя.

У 1925 році Репін знову береться за Гоголів сюжет і малює комічну картину «Солоха», а двома роками пізніше починає працю над картиною «Гопак у старовинному, Запоріжжі». У ці роки він багато читав Шевченка. На 87-му році життя помер цей великий український маляр. Його поховали на подвір'ї його ж власної дачі, а будинок обернули на хатній музей його імені, зберігаючи неперушно всі речі й меблі в тому стані, як вони були за життя покійного.

В 1937 році найголовніші твори Репіна, серед них і «Запорожці», були привезені до Києва та експоновані в музеї ім. Шевченка, де впродовж багатьох місяців українські глядачі столиці та численні екскурсії з усіх місць України, уважно їх оглядали.

В 1939 році спалахнула советсько-фінська війна. Куоккала і з нею садиби Репіна перетворилися на театр воєнних дій. Під час відступу фіни запалили «Пенати», але наступаючи советські частини, що в більшості складались з українців, зліквідували пожежу і тим урятували цей пам'ятник останніх років життя великого мистця. Коли в час ліквідації пожежі один старшина-українець вбіг у кабінет Репіна, на

письмовому бюрі він побачив розкритий «Кобзар» Шевченка. Як розповіли члени родини Репіна, це була найулюбленіша книга покійного, з якою він не розлучався до останніх днів життя. Після війни ці терени приєднано до Советського Союзу і проголошено державним заповідником так само, як і Шевченкові місця (могила в Канєві, Кирилівка, Шевченків будинок у Києві).

Репін... син України

Вивчення матеріалів різних періодів життя Репіна, зокрема його листів з Петербургу й Куоккала на Україну до друзів, як і вся його

творчість в її ставленні до української і російської тематики: опое-тизування славного українського минулого й побуту і одночасно гостре засудження російського самодержавства, розкриття його потворности і звірячости («Іоан Грозний», «Правительська Софія») та жорстокости суспільного ладу російської імперії («Бурлаки», «Везуть»), стверджують, що Репін душою лишився вірним своїй Україні, яку палко любив і цю любов зберіг до останніх днів свого життя.

Проф. Ю. Григорій

Дівчина.

«ЧУМАК»

Нові матеріали до біографії Юрія Нарбута

Про Ю. Нарбута написано багато. Але сказано мало. Правда, головне вже відомо: що «Юрій Нарбут — найвидатніший український графік новішої доби, мистець, що з'явився раз на століття, індивідуальність світової міри, творець українського мистецтва і своєрідного українського стилю», що він — «мистець, яким може гордитися сучасне українство, мистець, що є духовим виразом смілости, життєздатности та оригінальности української культури, мистець наскрізь народний і своєрідний», який «зв'язав пребагату добу українського ренесансу і барокко — з нашою сучасністю».¹⁾

Це все так, і ми справді знаємо, чим був Нарбут в історії українського мистецтва, в розвитку нашої духовости. Мистецтвознавці — дослідники Нарбутової творчости — переконливо довели, що геній Нарбута — глибоко український і разом з тим, саме тому — глибоко європейський; що джерела творчости Нарбута — там, на рідній Глухівщині з її державно-національними традиціями Гетьманщини; що чужі Мюнхен і Петербург близькі були Нарбутові так, як своїм західноєвропейським духовим обличчям вони були близькі його предкам XVIII — першої половини XIX століття; що розквіт Нарбутової творчости, найвище піднесення його генія в столиці відродженої року Божого 1917 Української Держави — Києві було закономірним наслідком не тільки його власного мистецького шляху, але й цілого розвитку української духовости XVIII — XIX століття.

Та цього ще не досить, щоб збагнути, як це сталося, зрозуміти всю многогранність Нарбута, й, безперечно, надто мало, щоб пізнати внутрішній світ його мистецького генія. Найхарактеристичнішою ознакою Нарбутової духовости був її глибокий історизм. Це була стара українська традиція XVIII століття. «Мазепинець, полку Черниговського, Глуховської сотні, старшинський син и гербов и эмблемат живописец» — написав про себе Ю. Нарбут р. 1912 під гербом свого старого роду. Так, він був «Гербов и эмблемат живописец», хоч XX ст., і в його жилах текла кров старої української козацької старшини. Але чи був він, справді, мазепинцем вже в 1912 році? Чи, може, тут щось не так, як і те, що його Глухівська сотня ніколи не входила до складу Чернігівського (а тільки Ніженського!) полку.

Ні, він справді був мазепинцем, тільки дещо іншої доби. Духовий прообраз Нарбута треба шукати не в героїчних часах Великого Гетьмана й Полтавської катастрофи його визвольного чину. Джерела історичної традиції Нарбута — в добі Розумовського, такий занедбаній у науці. А це ж була доба останнього піднесення старої гетьманської держави, доба економічного зростання України й буяння української громадсько-політичної думки, доба блискучого розквіту української культури й мистецтва, і — що найголовніше — відродження української автономістичної ідеї. Маєстатична постать останнього гетьмана Старої України — Кирила Розумовського, який тримав себе на Україні як справжній володар, його далекосяглі династичні плани, блиск Глухівської гетьманської резиденції, грандіозний план відновити українську столицю в Батурині з його

УКРАЇНСКА ДІЯ АКДЕМІЯ МІСТЕЦВА

ЗНАЙДУЄ ОСИД ПИ-
САННЯ КСИ КАЛІ
І КОЖДОМУ ЗОСЕНА,
ЩО ГАД ВНИШЕНКА-
НОЇ АКАДЕМІЇ, В ЗАС-
ДАННЮ, АЛЕ ОДЕЛОСА РОКУ ТИ-
СЯ ДЕКАТКОТ ДКАДЦАТОГО ДІ-
САЦА СУНА, К ПАТНАДЦАТИЙ
ДЕНЬ, З ОГЛАДУ НА ХУДОЖНЮ
ДІАЛЬНІСТЬ НА НИВІ УКРАЇНСЬКО-
ГО ДІАЛЕКТА ГЕОРГІА ІКАНОВИ-
Х НАРБУТА, ОДНОГОЛОСНО ОБРАЛА
ЙОГО, СГІДНО § 22 СТАТУТУ АКА-
ДЕМІЇ, ПРОФЕСОРОМ УКРАЇНСЬКОЇ
ДІЯКОВНОЇ АКАДЕМІЇ ДІАЛЕКТА
ПО ДІАЛЕКТИ ГРАФІКИ СТРОКО

Юрій Нарбут

Грамота Української Державної Академії Мистецтв в Києві

«національними стросеніями», проєкт заснувати там перший університет на Україні, яскраві твори української національної історіографії («Описання о Малой Росії» Григорія Покаса 1751 року, продовжене Олексом Дівовичем; «Разговор Великоросси с Малороссією» Семена Дівовича 1762 року тощо), утворення поважного кола української патріотичної інтелігенції, яка сказала своє слово й з якої вийшли згодом такі діячі українського національного відродження, як Опанас Лобисевич, і такі епохальні твори українського автономізму, як славнозвісна «Історія Русов», — це все було відповіддю старої гетьманської України на ту навалу російського централізму, яка невблаганно сунула на Україну, загрожуючи її автономії і, кінець-кінцем, існуванню української нації та її культури. Ніби перед своїм остаточним занепадом — в останній раз — стара Україна-Гетьманщина гордо підно-

¹⁾ В Січинський, Юрій Нарбут. 1886-1920. Краків-Львів, 1943.

сила голову й немов би казала всім: дивіться, люди добрі, ось я яка!..

Саме тоді висувасться на порядок денний ідея української великодержавності, історичної величчя України («великості маіоросійської нації», за словами Г. Покаса), її суверенності й державної незалежності та її масштату на всіх українських землях, а не лише на тому невеличкому їх клаптику, що підлягав глухівському урядові. Як писав тогочасний історіограф (Г. Покас): «Слава сего народу (українського — О. О.) и учреждения их во всем свете и соседственным иностранным народам совершенно известны и никогда потаится могут». Тим самим доба Розумовського продовжила давню традицію Мазепинського ренесансу, яку вона передала наступній добі — українському національному відродженню першої половини XIX ст. Й не випадково такі відмінні між собою шедеври українського мистецтва доби Розумовського, як Козелецький собор і Батуринський палац пов'язували стиль Мазепинського барокко з стилем класицизму, щоб через півтора століття так геніально відродитися в мистецькій творчості глухівчанина Юрія Нарбута

Отож, Нарбут, називаючи себе мазепинцем, був глибоко правий. Бо народжений і вихований в традиціях доби Розумовського, що відновила, хоч і в інших формах, стару Мазепинську ідею, він прозорим оком дивився вперед і в 1912 році провидів і відродження української національної державності 1917 року, і її остаточний зріз з чужою державницькою ідеєю на Україні. Він, цей геніальний мазепинець XX століття, пережив красу відродження своєї країни, він віддав їй усі сили свого мистецького генія — і він, як колись Великий Гетьман після Полтавської поразки, не міг пережити катастрофу нової Української Держави. Його передчасна смерть (23.V.1920 року) була так само глибоко символічна, як і все його життя.

ФІЛЬМ "БИТВА ПІД ВАТЕРЛЬО"

Хто ще пам'ятає з історії про наполеонські війни, пригадає собі, що зірка Наполеона згасла по прогарній битві під Ватерльо в червні 1815 р. Тепер висвітлюють у Швейцарії фільм про цю битву. Продюцентом фільму є італієць Діно де Ляврентіс, а режисером українець Сергій Воднарчук, який вславився як режисер фільму "Війна і мир". Продукція фільму "Битва під Ватерльо" коштувала 40 мільйонів доларів, з чого четвертину покрили совети; вони "виписали" також 16 тисяч червоноармійців, які створили воюючі армії. В

ролі Наполеона виступає американець Руд Штайнер, ролю Велінгтона грає канадець Христовор Пламмер, а пруського маршала Блюхера Сергій Закаріядже. "Битва" сфільмована в Україні, недалеко Ужгороду, де створено свід поля бою. Для фільму вилито 14 тисяч гармат тодішнього типу, вироблено штучний бельгійський крапчастий мушкетів та вишито стільки ж тогочасних одностроїв. Червоноармійці, піхотинці й кіннотчики, два місяці вправлялися, щоб навчитися користуватися тодішньою зброєю та провадити наступи на "ворога".

Юрій Нарбут
(рисунок І. Кейвана, олівець)

Юрій Нарбут: Обкладинка для журн. "Мистецтво"

Юрій Нарбут: Українська абетка

на

українських

землях

ПОДУМАЙТЕ ПРО ШКОЛУ

Бо хіба учень, який побачить перед собою на екрані величні ріки, пишні ліси, високі гори, не загориться бажанням побувати там, заволодіти тими багатствами і повернути їх на користь людям? Та-кі кінокадри, у поєднанні з розумним словом вчителя, даватимуть учням імпульси любові до предмету.

Тут можуть закинути мені: «А хіба в нас мало таких фільмів? Чи учням забороняє хтось дивитися їх? Та вони і дивляться немало...» Ні, це не зовсім так. Ще мало у нас фільмів, розрахованих на дітей молодшого шкільного віку, а тим більше кінострічок, які можна було б використати в програмі навчального процесу.

Майя ВОРОВСЬКА,
завідуюча Бориспільською
початковою школою № 4

Недавно я з тривогою слухала одну вчительку географії, яка скаржилася на погане засвоєння учнями її предмету. Воно й не дивно: дуже часто ми, вчителі, підносимо учням суху схему, в той час, як за вікном класу вирує неспокойне, цікаве, розмаїте життя. Отут на допомогу педагогам му-сить прийти кінематограф, який може чудово показати нашу при-роду, прищепити дітям любов до рослин і тварин.

РІДНУ ПІСНЮ — НА ЕКРАНИ

Про солов'їну натуру нашої України не раз говорив Микола Лисенко. Справді, скільки у нас талановитих співаків, скільки на Україні народилося видатних май-стрів вокального мистецтва!

Та, на жаль, наші кінематогра-фісти поки що не створили кіно-фільму, в якому розповідалося б про народні джерела українського вокального мистецтва, про широку самодіяльність у містах і селах України, про творчість наших спів-ців-кобзарів. Але варто було б зняти також фільми-написи про те-атри Львова, Одеси, Донецька. А чому немає у нас хороших кіно-картин, які висвітлювали б життя та діяльність окремих видатних українських співаків? Таке запи-тання не раз ставили наші друзі під час Днів української культури

Звичайно, тут треба було б по-казати також і діяльність оперної студії при Київській консерваторії, де майбутні майстри співу випро-бовують свої здібності перед ши-рокою аудиторією.

Отже, на мою думку, невідклад-ним завданням наших кіномитців є створення фільмів про розвиток і розквіт українського вокального мистецтва.

Маргарита СТЕЦЮК,
асистентка кафедри сольного
співу Київської державної
консерваторії імені П. І. Чай-
ковського

НАЩО ТАКЕ ПОЗИЧАТИ?

Останнім часом в пресі з'являлися повідомлення про те, що в кіно-фільмах капіталістичного світу на зміну жіночому стриптизу прийшов чоловічий.

Очевидно, це «нововведення» запозичили і деякі наші кіномитці. Інак-ше, чим можна пояснити кадри з кінофільмів «Тайговий десант», «Новий Нечистий з пекла», «Смугастий рейс», «Ключі від неба», в яких смакують-ся сцени з голими чоловіками.

Невже це необхідно для того, щоб глядач краще зрозумів ідею фільму чи глибоко проник у внутрішній світ героїв?

Здається, що це просто втрата смаку і нехтування елементарними правилами пристойності.

М. Радомишль

Петро ФЕДОТЮК,
працівник районної газети

СТВОРИТИ ФІЛЬМ „ГАЙДАМАКИ“

Відомо, яке визначне місце в творчості великого українського поета-революціонера Т. Г. Шевченка посідає історична тематика. Зокрема, в його поезії «Гайдамаки» відображено боротьбу селянсько-козацьких мас.

В поезії «Гайдамаки» поет пристрасно закликав до боротьби проти царизму і кріпосництва. Він безмежно вірив, що настануть такі часи, коли «царя до ката поведуть», коли «оживуть степи, озера» і «буде правда на землях».

Мені здається, що поезія Т. Г. Шевченка «Гайдамаки» є саме тим тво-ром, на основі якого можна було б зробити чудовий кінофільм про ге-роїчне минуле українського народу.

Дмитро КРАСНИЦЬКИЙ,
письменник, правнук Т. Г. Шевченка

Іван Тихий

КАРПАТСЬКИЙ ЛІС

Іду до лісу, як до храму,
і мрій від нього не таю,
а він по-батьківському прагне
у душу глянути мою,
чи не кривою деревиною
вона зросла в мені,
бо ліс,—

по кожній сосночці видно,—
не кривлячи душею, ріс.
Карпатський ліс.
Повітрям чистим
я п'ю снагу його щомить,
а він до мене бандуристом
по-українському дзвенить.

м. Борислав

ЗА ТВОРОМ О. КОБИЛЯНСЬКОЇ

«Безталанна», «Не судилося», «Останні», «Свічине весілля» — ці та інші твори української драматургії були відтворені на голубих екранах київськими майстрами телевізійного кіно. Продовжуючи добру традицію, Українська студія телевізійних фільмів випустила картину за мотивами твору Ольги Кобилянської «У неділю рано зілля копала».

Специфіка малого екрану продиктувала творчому колективу психологічне, крупнопланове вирішення фільму. Постановник Мирослав Джинджиристий, режисер П. Шкряба та оператор О. Держаківський переконливо провели через увесь фільм тему соціальної нерівності і відчаю людини перед владою грошей, що стають перепорою щастю й коханию.

Глибока щирість молодих акторів Валентини Кошелевої та Івана Гаврилюка, які грають Тетяну і Гриця, сприяла успіхові фільму. Студент третього курсу кіноакторського факультету Київського Інституту театрального мистецтва Іван Гаврилюк, сам родом з Гуцульщини, ненацьчав злився із своїм героєм і напрочуд органічно увійшов в акторський ансамбль франківців, які грають у фільмі. Це — народний артист республіки Ариадія Гашинський, актриси Антоніна Максимова, Раїса Теплова, Галина Сліпенко, Валентина Магерівська.

Тепер творча група фільму разом з акторами театру ім. І. Франка розпочинає роботу над телевізійним фільмом за п'єсою М. Старицького «Циганка Аза».

Г. ДЕСЯТНИК

ДРАМАТУРГ, АКТОР, РЕЖИСЕР

До 120-річчя з дня народження
І. К. Карпенка-Карого

Видатний діяч української культури, талановитий драматург Іван Карпович Карпенко-Карий (Тобілевич) разом з Марком Кропивницьким та Панасом Саксаганським закладав основи українського театру, в історію якого увійшов і як прославлений актор та режисер.

Літературну діяльність І. Карпенко-Карий почав у прозі, виступав також з критичними та публіцистичними статтями, писав фейлетони. Уже в першому оповіданні «Новобранець» письменник показує тяжку долю селян. Згодом починає писати п'єси і повністю захоплюється драматургією.

В його доробку вісімнадцять п'єс, більшість з яких стали класичною спадщиною. Такі комедії, як «Мартин Боруля», «Сто тисяч», «Хазяїн», «Суєта», «Житєйське море» і досі не сходять із сцени наших театрів, викликають захоплення сучасного глядача. І сьогодні хвилюють серця високохудожні, повні напруженої дії й психологічної глибини драми «Бурлака», «Наймичка», «Безталанна». Перу І. Карпенка-Карого належить найвизначніша історична трагедія «Сава Чалий».

Іван Франко високо оцінював творчість драматурга. В одній із своїх праць він писав: «Особливо твори Карпенка-Карого — першого нині майстра на полі української драматичної літератури — виявляють велике багатство обсервації, вірність спостережень і вмідість схоплювати на льоту нові явища в житті сучасного українського села».

Напружена праця, тяжкі умови життя, переслідування царської цензури, постійне цькування реакції рано підірвали здоров'я драматурга. Закінчивши останню п'єсу «Житєйське море», І. Карпенко-Карий залишив театр і згодом виїхав на лікування до Берліна, де 15 (2) вересня 1907 року й помер. Поховано його на батьківщині — на хуторі Надія. Вічну пам'ять про свого славного сина береже український народ.

В. ЛЕВЧЕНКО

ФІЛЬМ ПРО ПОЕТА

Де жив Тарас Шевченко в Києві, якими вулицями ходив, що малював?.. Одну за одною гортають автори кольорового телефільму «Тут жив Кобзар» сторінки акварельного альбому Шевченка, розшукуючи місця, пов'язані з пам'яттю великого поета і художника.

Фільм пронизаний атмосферою шевченківських віршів, образів, мрій. І, певне, саме мрії Кобзаря найбільше увійшли режисера фільму Родіона Єфименка та оператора Фелікса Гілевича. Сьогоднішній день української столиці, знятий легко, прозорю, зливається у фільм з пророчими шевченківськими рядками.

Автори майстерно оперують кольором і зміною кольорових кадрів чорно-білими. Цей прийом контрасту допомагає відтворити на екрані атмосферу шевченківських часів. Здається, вони переносять глядача на сто років назад — у світ, в якому жив Кобзар.

Нову роботу студії «Укртелефільм» «Тут жив Кобзар» визнано кращою на фестивалі телефільмів у Тбілісі.

Г. ДЕСЯТНИК

ПЕРЛИНИ

ТВОРЧОСТІ

Леся Українка, так само як і Т. Шевченко й Ів. Франко, ніколи не розминалася з народною піснею. В ній вона бачила свіжість і безпосередність почуттів, високу поетичність, відображення історичних та суспільно-побутових подій.

Маючи від природи хороший смак, прекрасну музикальну пам'ять і тонкий слух, Леся Українка постійно розвивала ці естетичні якості спочатку під керівництвом матері, а потім — свого дядька Михайла Петровича Драгоманова. На початку фольклористичної діяльності письменниці вплив Михайла Драгоманова на неї був колосальний. Адже він був тією людиною, що поєднувала в собі глибокі знання вченого й широкі погляди культурного й громадського діяча, був першим дослідником пісень українського народу, цієї неписаної історії, розказаної самим народом у поетичній формі.

Добрий приклад М. Драгоманова дав поштовх цілій генерації молодих етнографів, що розуміли важливість збереження чудових перлів народної творчості, їхню громадсько-політичну вартість. Його поради, вказівки, методологічні настанови, його порівняльний метод вивчення музичного фольклору був для Лесі Українки дороговказом у практичній діяльності на ниві української етнографії.

У грудні 1890 року в листі до М. Драгоманова вона писала: «...чи не вкажете мені яких творів про методи етнографічні, а власне про способи записування народних пісень?»

Ся річ мене дуже займає, мотивів народних я знаю силу, пробую записувати, але то мені трудно ще й дуже, може, якраз через те, що не знаю методу такого, як сліди, а літератури про сю річ зовсім не знаю». А згодом поетеса пише: що «...тепер, наломившись на записування нот, ся робота не видається мені такою тяжкою, одна тільки біда, що не вмію з голосу писати, без помічі інструменту». Етнографічна діяльність стала невід'ємною часткою її життя. «Я взагалі маю щастя до етнографії, — не тільки не стрічаю недовір'я собі або неохоти, а навпаки — сама інший раз мушу покладати кінець етнографічним студіям. Досить того, що за чотири місяці маю півтора ста обрядових пісень зібраних!»

Я таки не можу дивитись на народну поезію «літературним» поглядом, і, може, через те я так люблю наші ліричні пісні», — писала Леся до Драгоманова.

Вона збирає оригінальні, вільні від фальсифікатів, волинські пісні. Заохочує молоду поетесу до цієї важливої справи і досвідчений збирач та дослідник народної пісні Іван Якович Франко. В його журналі «Життя і слово» Леся Українка виступила в 1894 р. з першими спостереженнями над купальськими піснями Волині, дивного пісенного краю, творчість якого була майже не вивчена. Згодом Климент Васильович Квітка видав у Києві «Збірник українських пісень з нотами» (гармонізація Б. Яновського), пісень, які проспівала йому Леся Українка. Та й на цьому робота поетеси не припиняється.

В 1902 р. Товариство дослідників Волині видає збірник дитячих ігор, пісень і казок Ковельського, Луцького і Новоград-Волинського повітів, зібраних Лесею Українкою.

Багато пісень поетеса проспівала й Миколі Віталійовичу Лисенку. Вони з'явилися згодом у збірці народних пісень, пристосованих для учнів народних шкіл молодшого і підстаршого віку (упорядив М. Лисенко, К., 1908). На примірнику, що ми його розшукали в музеї музичної культури імені М. Глінки, є дарчий напис:

«Любим і шановним землякам пані Лесі і добродію Квітці в дар за ласкаву поміч оцьому збірникові од М. Лисенка у Києві, 24.X.1908 р.». На українські пісні Леся Українка дивилась очима глибокого дослідника етнографа. Її особливо захоплюють історичні пісні — такі поетичні і високохудожні у своєму вислові.

«Наш історичний епос, змальовання довговічної боротьби і довговікового терпіння українського народу піснями того самого народу — се один із найвищих вищівів поетичної творчості в усій Слав'янщині», — писав Іван Франко. Найменш досліджений, «у значній мірі закопаний скарб», в якому криється духовний і національний фонд, історичний пісенний епос став предметом особливої уваги письменниці.

Розуміючи історичну і суспільно-політичну цінність збереження історичних пісень, Леся Українка в 1908 році організовує етнографічну комісію, запросивши з Львова відомо-

го вченого Філарета Колессу. Головним завданням комісії, як спочатку думала поетеса, мав бути запис кобзарського репертуару Михайла Кравченка. Наскільки це був багатий матеріал, бачимо з листа Климента Васильовича Квітки до Філарета Колесси, де він, не розкриваючи ім'я субсидіатора експедиції (а ним була Леся Українка), говорить: «Людина, що дає субсидію, вважає, що кошти оплатяться навіть в такому разі, коли в результаті її буде списаний тільки репертуар Кравченка», що запис його репертуару «повинен бути на бажання субсидіатора головною метою екскурсії».

Однак, рамки діяльності цієї експедиції, завдяки сумлінній праці Філарета Колесси були далеко ширші. Її учасники записали не тільки репертуар М. Кравченка, але й інших полтавських кобзарів, сеєд яких особливо відзначалися рецитації Платона Кравченка і лірника Антона Скоби.

Та на цьому Леся Українка не зупиняється. Вона хоче бачити цей чудовий матеріал надрукованим хоча б на гектографі. З метою організації збору коштів, вона пише листи до людей, тямущих у цій справі, просить допомогти їй донести до читача чудові скарби української культури. З цього погляду заслуговує на увагу лист Лесі Українки до композитора Миколи Аркаса.

26.VIII.1908. Ялта.

Вельмишановний Добродію!

Звертаюся до Вас у справі, що певне заінтересує Вас як музику і як українського діяча. Єсть то справа записування мелодій історичних дум і пісень від кобзарів. Либонь трапилося Вам читати по наших часописах про те, що Ф. Колесса вибирається в екскурсію з такою метою. Тепер Ф. Колесса екскурсію ту вже відбув і повернувся з дуже добрими результатами, завдяки активній допомозі д. Сластіона, що, незалежно від газетної відозви, узяв з самого початку на себе клопіт по організуванню всього потрібного для такої екскурсії в обсягу Миргородського повіту. В результаті Ф. Колесса записав там репертуар 4-х кобзарів та історичні думи від одного лірника та й від дівчини-співачки. Гроші на цю справу мав на той час у руках мій чоловік (К. Квітка, теж музика-етнограф), він же списався з Ф. Колессою і з

д. Сластіоном і фактично врядив сю екскурсію. На жаль тільки гроші ті були дуже невеликі, як на таке широке діло — власне 300 р., а більше фонду не було. Тим часом вияснилось, що екскурсія така коштує дуже дорого: подорож екскурсанта зі Львова до Миргорода і назад, його прожиття в подорожі, плата кобзарям, купування валиків до фонографа, без якого неможливо списувати кобзарські мелодії, — все це забрало $\frac{2}{3}$ асигнованої суми, а те, що лишилось, не вистачає навіть на видання зібраного вже матеріалу, не говорячи вже про бажане продовження подібної екскурсії (адже зібрано тільки від 4-х кобзарів з одного повіту, а їх же відомо щонайменше 12 і живуть вони в різних місцях 3-х губерній). Буде невимовно сумно, якщо справа ся припиниться через матеріальні нестатки. З того може навіть статись невіджалувана шкода для української музичної етнографії, бо власне щодо записування кобзарських мелодій, то час не жде і коли ніхто не допоможе сій нагальній справі тепер, то хутко вже й не буде чому помагати, бо вона загине безповоротно. Старі кобзарі вимірають, — вже й так найславніший з них Вересай забрав свої співецькі скарби з собою в могилу (Лисенко списав тільки одну думу та кілька танців від нього — сеж дрібна краплина його багатого репертуару!); молоді ж кобзарі, як от Пархоменко, грають без стилю, навчаючись тексту з книжок, а голос добіраючи намання з власної фантазії, здебільшого недостатньо. Очевидячки, дума кобзарська, сей оригінальний витвір нашого народного генія, що не має собі паралелі нігде на всім світі, вмирає. Невже ж він умре без порятунку, без пам'ятника навіть? Досі справи розбивались об неімовірні труднощі записування мелодій дум — тепер їх можна подолати завдяки фонографові; заважало ще й те, що крім Лисенка, не було у нас учених теоретиків-етнографів, добре тямущих в музиці — тепер такий чоловік є, і він може подолати ці непомірні труднощі, як се видно з присланих нам від нього зразків його записів, що здаються мені справді вірними, наскільки я пам'ятаю кобзарські співи. Тепер остановка тільки за коштами на видання вже зібраного матеріалу і на дальшій екскурсії. Отож вдаюся до Вас, високошановний Добродію, з проханням допомоги сій

справі рятунку перлів нашої народної творчості, бо думаю, що така людина, як Ви, здатна цінити ці перли і боліти душою про їх загин. Коли вже й ви не допоможете якось постачити потрібних фондів для сеї справи, то трудно здумати мені, на кого мала б я покласти більшу надію. Вдаватись до колективів або до багатьох окремих людей за поміччю мені б не хотілось: хворій і закнутій на чужину людині, як я, тяжко провадити таку надто широку кореспонденцію, а найгірше, що так могло б піти більше часу на збирання фондів, ніж на саму етнографічну роботу, бо інший старий кобзар може й не дожив би поки б на нього збирали «з миру по нитці».

У всякім разі сподіваюсь од Вас якоїсь поради. Звольте сповістити мене, чи Вас ця справа заінтересує і чи матимете Ви охоту і змогу допомагати їй. Дуже буду Вам вдячна, якщо не забарите відповіді — мені важно її знати скоріше, щоб не гаяти дорогого часу, бо якщо Вам незмога підтримати се діло, то я мусітиму щось таки думати далі, а залишати справу я органічно не можу — вона зрослася з моєю душою.

В разі Вашої згоди я охоче подам Вам усякі пояснення, коли забажаєте, про деталі сеї вже розпочатої в нас справи, можу прислати й зразки записів Ф. Колесси, тоді ми порадимось і про те де б нам вести се видання, кому доручити догляд за ним, де тримати на поодаж і т. і.

Поки що дозвольте мені при сій нагоді висловити Вам ту щиру і глибоку шану, яку я здавна маю до Вас.

Л. Косач-Квітка
(в літературі Леся Українка)

Тим часом потреба в збиранні гоошей відпала. Наукове товариство імені Т. Г. Шевченка у Львові, зваживши на обґрунтоване вмотивування поетесою крайньої потреби «надолужити хоч тепер ту марну страту часу, якою пригрішилося українське громадянство у справі зберігання тих предивних, єдиних на цілий світ пам'яток творчості нашого народу», взяло на себе справу видання кобзарського репертуару.

Київський балет в Єгипті показує „Лісову Пісню”

Каїр. — В Єгипті, де не раз задля лікування бувала велика українська поетка Леся Українка, тепер виступас Балетна труппа Київського театру опери та балету ім. Т. Г. Шевченка. „Гастролі відбуваються з великим успіхом”.

Газета інформувала, що „вийнято тепло глядачі зустрічають балет М. Скорульського „Лісова Пісня” за мотивами однойменної драми - фєсрії клясики української літератури Лесі Українки. Національний колорит балету, народні мотиви характерні для музики Скорульського, зустрічають глибокий відгук у єгипетських глядачів”. Оркестрою диригує „український диригент В. Чистяков”,

«Тіні забутих предків»

До сотих роковин великого українського письменника Михайла Коцюбинського Київська кіностуія ім. О. Довженка випустила фільм «Тіні забутих предків», котрий є екранізацією однойменної повісті нашого славетного прозаїка.

У потоці пропагандивних картин, котрі під сучасну пору фільмують українські кінематографісти, «Тіні забутих предків» сприймаються неупередженим глядачем, як справжня перлина мистецтва, як велике досягнення режисера, оператора і артистів.

Цю картину робили творці, щиро закохані у чудовий край — Гуцульщину, де розвиваються події твору. Не говоримо про зміст повісті і фільму — вони відомі всім.

У сміливій і оригінальній інтерпретації постановника картини С.Параджанова і оператора Ю.Ільєнка невмируще творіння чародія слова, — як визнає журнал «Новини кіноекрану» що видається у Києві українською мовою, — «заграло - заіскрилося новими, несподіваними барвами, знайшло своє друге життя».

Сучасного глядача важко здивувати незвичним ракурсом, чи якимось іншим засобом із арсеналу операторських прийомів.

Однак саме блискуча операторська робота

Ю.Ільєнка чи не найбільше сприяла успіхові фільму у нас на Заході.

Кожний кадр фільму — неповторний змістом а його композиція — бездоганна. Оператор взяв усе можливе від кольорової півки, а там де це потрібно для створення відповідного настрою застосував чорно-білу.

У фільмі на диво мало розмов, та екран Ільєнка буквально промовляє без слів.

Успіхові цього справді українського фільму, що демонструвався у багатьох країнах світу, сприяло також і те, що над ним працювали знавці Карпат — художник Г.Якутович, композитор М.Скорик і виконавець головної ролі І.Миколайчук, котрі внесли у фільм гуцульське бачення режисерського задуму і, як пише вже згадуваний журнал, «допомагали у виборі натури, типажів, цікавих деталей побуту та етнографії».

Отже творці фільму знімали його саме серед тих гір і річок, які зобразив у своїй повісті М.Коцюбинський. Вони самі проникли у неповторний світ гуцулів.

І чи не в цьому єднанні артиста-виконавця і героя фільму вся чарівна привабливість кінотвору?

ЗА НАРОДНИМИ МОТИВАМИ

Автори мультиплікаційного фільму «Музичні картинки» оживили на екрані улюблених персонажів народного вишивального та орнаментального мистецтва. Їхній фільм складається з кількох сюжетів, що відповідають стилю українського національного мистецтва. До кожного такого етюдів знайдено цікаву дію і невеличкий сюжет, навіть з елементами драматургії... Вишиване козеля заблукало в хащах гаптованих квітів, і містком до мамі прислужилася йому веселка. Зійшлися в шаленому герці чудидище і граціозні коні... А один етюд — про півника-хвалька — має навіть мораль.

Але найцікавіше те, що сюжетну і декоративну композицію етюдів диктує музика. Прийом це не новий і далеко не оригінальний. Та в цьому випадку він виправдовує себе і дає цікавий мистецький ефект. Музика «Дитячих п'єс» Л.Коломійця знайшла зорове втілення. Колористична гама, побудована на гармонійному поєднанні кольорів, органічно зливається з виразною, легкою і образною музикою талановитого композитора.

Режисер Н.Василенко, яка працює в українській мультиплікації з перших днів і зробила вже чимало хороших фільмів, та художник-постановник Ю.Скирда продемонстрували цікаву вигадку, тонке відчуття темпоритміки та кольорів. Напевне, вони збережуть про цю роботу найкращі згадки, бо тут, як ніде, мали простір для фантазії.

Безумовно, у фільмі є і вади. Так, зображувальне вирішення етюдів з півником-хвальком не зовсім відповідає традиційній декоративно-орнаментальній манері. Вперше такі півники з'явилися в українських хатах на южинах, причіпках тощо. Живуть вони там і досі. Отож неважко було переконавшись, що кольори їхні контрастніші і менш пістряві. Одне слово, кращі, аніж у фільмі. Безумовно, цінність твору незрівнянно зросла б, якби автори додержались традиційної народної символіки. Адже вона увірвала в себе багатство образного світосприйняття: відчувши її, діти відкрили б для себе ще одні двері у великий світ.

Та й при цьому фільм вийшов цікавим і хвилюючим. Недарма ж на кінофестивалі «Прометей-69», що недавно відбувся в Києві, йому було присуджено диплом «за цікаве використання мотивів українського народного мистецтва в образотворчому і музичному вирішенні».

В. КОЛОДНІЙ.

ЗУСТРІЧ З ВАСИЛЕМ СИМОНЕНКОМ

Ще кілька літ тому ходив по чернаській землі молодий смаглявий хлопець. Тутешні вітри добре знали його світлий плащ, любили бавитися з ним, як неслухняні діти, шарпаючи за поли. Сонце любило його примружений погляд і соромливу усмішку, коли на мить зупинявся серед поля. Кореспондентський блокнот і авторучка були його незмінними супутниками: записував цифри, імена, прізвища, події. В серце вбирав радості людські і печалі. Великою любов'ю повнилося кожне слово про велич труда простої людини, про оновлення рідної землі. А супутницею тієї любові був і великий гнів до усього, що паразитичними наростами прилипало до тіла народного.

Ти, читачу, уже здогадався, що ми говоримо про Василя Симоненка — витязя української поезії.

В ті дні, як ми були на Черкащині, в книгарнях з'явилася збірка його лірики.

В редакції обласної газети «Молодь Черкащини», де працював, де знайшов себе як журналіст Василь Симоненко, поява цієї книги дуже хвилює. То в тій кімнаті, то в тій схилиються над розгорнутими сторінками хлопці й дівчата, читаючи переклади Льва Смирнова і тут же напам'ять цитують українські оригінали. Так, добре звучить! Сутність, простоту і глибоку мудрість Василевого вірша добре передано в перекладі.

Певно ж тепер уже й сам читач здогадується, що тут і першовитоки прекрасної симоненкової поезії «Піч».

Петро Жук оповідає і про історію інших поезій — «Жорна», «Дід умер», «Пучок суніць».

— Поезія і журналістика не розмежовувалися у Василя. То була органічна єдність. Щоправда, вірші друкувати не вважався, — веде далі Петро.

Його розповідь доповнює Лілія Павлівна Шитова, колишній відповідальний секретар «Молоді Черкащини».

— Правдами і неправдами видобували в нього вірші для публікації. «Нехай іще полежать», — стримано одбувався од наполягань. — Вони ще недовершені».

Серед тих, які недовершеними вважав автор, — поезії «Дід умер», «Вихвалять і славить й кричати», «Тополя».

А успіхам друзів-поетів радів як дитя.

— Я ж вам казав, що Борис Олійник справжній поет, — торжествував, коли читав у газетах, журналах нові його вірші, схвальні рецензії на творчість товариша.

Друзі говорять про Василя у теперішньому часі. «Був» — не для нього слово. Він є, він з ними.

Квіти зів'яли, а гречечка пустила корінець, я її посадила в горщик і така ж пишна вона виросла.

А потім якось глек упав, розбився. Квітка зламалася...

Згадав про неї раптом Василь, коли вже у лікарні лежав.

— Оце і я, як ваша гречечка, Ліліє Павлівно, — усміхнувся невесело.

То було в понеділок. А в четвер перестало битися серце Василево.

Розповіді друзів домальовують дорогий нам образ. А чи не слід зібрати ці розповіді воедино, видати їх, зібрати фото, яких чималенько є по альбомах у черкаських журналістів, чи не створити в новому приміщенні молодіжної редакції пам'ятний нуток Василя Симоненка. Хоч би нуток. Бо хочемо вірити, що в Черкасах, місті, яке привітало славу молодого витязя української поезії, буде створено його меморіальний музей...

Дощ линує, як з відра, коли ми прийшли до Василя в гості. Ще лиснучишим стало мокре волосся. Він немов ловив устами дощові струмені, а рукою, надивовижу трепетною, ніжною, прикривав чи то томик поезії, чи журналістський блокнот.

Ні, не на граніті твого пам'ятника прочитали ми ці слова, чуємо твій голос:

Можна все на світі вибирати, сину,
Вибрати не можна тільки Батьківщину.

Василь Симоненко

ЛЕБЕДІ МАТЕРИНСТВА

Мріють крилами з туману лебеді рожеві,
Сиплять ночі у лимани зорі сургучеві.

Заглядає в шибку казка сивими очима,
Материнська добра ласка в неї за плечима.

Ой біжи, біжи, досадо, не вертай до хати,
Не пущу тебе колиску синову гойдати.

Припливайте до коліски, лебеді, як мрії!
Опустіться, тихі зорі, синові під вії!

Темряву тривожили криками півні,
Танцювали лебеді в хаті на стіні.

Лопотіли крилами і рожевим пір'ям,
Лоскотали марево золотим сузір'ям.

Виростеш ти, сину, вирушиш в дорогу,
Виростуть з тобою приспані тривоги.

У хмільні смеркання мавки чорноброві
Ждатимуть твоєї ніжності й любови.

Будуть тебе кликати у сади зелені
Хлопців чорночубих диво-наречені.

Можеш вибирати друзів і дружину,
Вибрати не можна тільки Батьківщину.

Можна вибрати друга і по духу брата,
Та не можна рідну матір вибирати.

За тобою завжди будуть мандрувати
Очі материнські і білява хата.

І якщо ти впадеш на чужому полі,
Прийдуть з України верби і тополі,

Стануть над тобою, листям затріпочуть,
Тугою проїцання душу залоскотуть.

Можна все на світі вибирати, сину,
Вибрати не можна тільки Батьківщину.

Простий і щедрий на тепло, як земля, що його народила. Такий Василь Симоненко.

— Василь був, як на нинішній день, нетиповий автор. Не він редакторів просив надрукувати його поезії, а вони в нього домагалися їх для друку, — згадує Петро Жук.

В Нью Йорку відкрито виставку сучасної графіки мистців з України

Нью Йорк (В.П.) — В суботу вечором 24 квітня 1971 року тут в галерії Українського Літературно-Мистецького Клубу відбулося відкриття виставки найновіших графічних творів мистців, що тепер живуть та творять на Україні. Цю виставку влаштував курінь пластунок „Перші Стежі” з експонатів, зібраних з мистецьких колекцій українців в Америці. Відкриваючи виставку, курінна сеньйорського куреня „Перших Стеж” Христина Певна між іншим підкреслила перед численно зібраною публікою, здебільша з мистців, письменників та діячів української культури: „Для мене ця виставка це ще одне палке та пристрасне свідчення про життєдайну силу нашого народу. Не є тут моїм завданням вказувати глядачеві на поодинокі твори. Прошу лише розглядати їх з відкритим серцем і думкою, а тоді відчуєте, як до вас говоримуть ці, на перший погляд німі твори. У них знайдете усе те, що турбує сучасну Україну, за що вона бореться і про що мріє...”

На виставці експонуються твори В. Авраменка, М. Андрущенка, Є. Безніска, Г. Гавриленка, М. Глуценка, О. Губарева, С. Гебус-Баранецької, Н. Денисової, М. Дерегуса, П. Заливахи, С. Караффи-Корбут, В. Касіяна, І. Катрушенка, С. Коропчака, М. Крислача, Т. Коріня, Ю. Кіянського, М. Курильча, Голоти-Королевої, Л. Левицького, Ю. Логвина, М. Малишка, А. Мирошниченко, Я. Музики, О. Оброци, І. Остафійчука, А. Ойцуса, М. Павлусенка, Б. Пастуха, В. Патики, І. Пантелюка, В.

Перевальського, Л. Перевальської, А. Саратовського, Г. Севрук, В. Селецьова, Б. Сойки, Б. Сороки, О. Фусина, М. Шекери, Т. Яблонської та Г. Якутовича. Разом 126 назв 42 авторів.

На особливу увагу заслу-

В. Перевальський:
Ex libris В. Вітрука

говує надзвичайно цікава збірка екслібрісів з колекції митрополита Мстислава Скрипника з 99 експонатів, що незабаром має вийти окремим виданням. Побіч графічних творів мистців старшої генерації В. Касіяна, М. Дерегуса, Я. Музики, С. Гебус-Баранецької, Л. Левицького й інших, експонуються твори молодих мистців І. Остафійчука і Б. Сороки, які притягають глядача свіжістю та сучасністю. Полонить глядача творчість Г. Якутовича, широко відомого з його оформлення фільму „Тіні забутих предків”. Цікаві своєю вдумливістю гравюри Ю. Логвина, сина відомого Г. Логвина, автора надзвичайної книжки про архітектуру „По Україні”.

Виставка ця являється особливою подією і про неї ще буде чимало говоритися. Буде вона відкритою лише три дні: в п'ятницю, суботу і неділю 30-го квітня та 1 і 2-го травня ц.р.

ФІЛЬМ “МАЗЕПА”

“Мазепа” — фільм про відомого українського козацького гетьмана 17-го — 18-го століття готується до продукування і до випуску в 1972-му році. Цей фільм з життя і часів Івана Мазепи буде продукований у співпраці з американською і ще одною фільмовою компанією. Тривання цього кольорового фільму рівнятиметься кожному канадському професійно зробленому фільмові і є підготовлений на бюджеті 2-ох — 3-ох мільйонів доларів.

Американська фірма, одна із співпродуцентів, підтримана багатьма одиницями і організаціями українського суспільства у сферах історичного дослідження, драматичних ролей і фінансової підтримки. Ще шукається джерел піддержки у всіх цих категоріях, щоб можна було випустити такий цінний історичний фільм.

«НІКОЛИ НЕ ЗАБУДУ»

Фільм «Ніколи не забуду» вивів з просоння нашу громадськість в Метрополії Детройту. В часі кількох сеансів заля кіна «Кампау» в Гемтремку була заповнена публікою та перед касою стояла довга черга чекаючих на закуп квитків. Було багато молоді. Фільм подобався численній публіці та зробив добре враження навіть на славновісних місцевих критиків. Вартість українських фільмів, навіть серед американців, зросла.

Василь Авраменко півроку перебуває в Ізраїлі

Тель Авів. — Півроку тому прибув із Зах. Європи до Ізраїлю відомий мистець і вчитель українського народного танку, його виконавець і талановитий популяризатор п. Василь Авраменко. Англомовна газета „Єрусалим Пост“ з 19 квітня 1971 р інформувала через свого єрусалимського репортера, без подання прізвища, під наголовком „Привіз українські танці до Ізраїлю“ про те, що п. В. Авраменко поселився в Єрусалимі в будинку ІМКА і таж живе, що він привіз із собою 100 народних українських костюмів і підшукує студентів-учнів, щоб їх навчити українських танців. Це хотів він зробити і серед американських воєнків у В'єтнамі, куди також віз 100 костюмів, але задум не вдался. В замітці, ілюстрованій фотознімком з В. Авраменка під час танцю, в смушній шапці і в чумарці, розповідається, що він юнаком полюбив народний танок, вивчав його в різних школах, потім сам навчав тисячі любителів, від табору інтернованих у Польщі, до меш дітей у Канаді і в ЗСА. Сказано також, що п. В. Ав-

раменко багато разів показував свої власні кінофільми в Тель Авіві, на які „збиралась досить значна кількість емігрантів із Росії і вони платили за вступ“. Згадано також, що він навчив молодь танцювати, щоб вивести і із своїх багатьох фестивалів, цього разу — „Фестиваль на пошану Ізраїлеві“ Йому тепер 76 років, але він все ще добре танцює і добре вчить. Є труднощі мовного порядку, бо він не вміє по-єврейському, і його англійська мова також бідна“. Сказано на закінчення, що п. В. Авраменко прибув до Канади в 1925 році, що він має гарні манери й рухи і ними допомагає собі в розмові та що його добре знають в ІМЦІ в Єрусалимі. „Здається, що пожертви з-за кордону уможливають йому існування, але він каже, що надходження бідні“. У листі, одержаному з Єрусалиму, вкладено фотознімок, на якому видно велику релігійну процесію з 18 квітня 1971 р. в Єрусалимі, на чолі якої йде в повному облаченні Патріярх Єрусалиму, а поруч — п. В. Авраменко з хрестом і кошиком, напевно із свяченим.

ПРО НИХ ЗНАЄМО МАЛО

У наших газетах ледве чи можна прочитати про життя українського студента в Україні або сателітних країнах. Однією з причин є те, що наше організоване студентство не має зв'язків із студентами України, Польщі чи інших країн під контролею Москви. Для інформації хочу звернути увагу на місто Варшаву. Студентське життя зосереджується тут на факультеті української філології Варшавського Університету.

„Кажуть, десь тут є їх трошки,
Ха, не мають навіть дошки.“

Окремої студентської організації наші юні друзі в Польщі не мають. Не мають її й в Україні. Справа проста. Не дозволяється.

На українстику приймають студентів кожного другого року. Вони живуть дружно в гуртожитку, допомагають один одному. Проблема вживання наркотиків у них не існує, „трави“ вони не курять. Для них відкрита багата в українську літературу університетська бібліотека. Багатою є програма українстичних студій. Праці особливо багато.

Україністи включаються також в культурне життя. Посилюють альтами, сопрано, тенорами та басами український варшавський хор. Вони ж активно відзначили, разом із студентами інших вузів Польщі, симпозіумами ювілейні роки Т. Шевченка та І. Котляревського. Студенти люблять співати. Пісню оволодів дуєт дівчат і квартет хлопців. Добре підібраним репертуаром прикрашали не одну урочистість.

Від 20-го січня до 10-го лютого триває зимова екзаменаційна сесія, під час якої вся студентська братія приступає до чергових іспитів. Цього року серед українців немає „молодняку“, це — вже студенти другого та четвертого курсів. Четверткурсники зосереджуються на дипломній роботі. Після успішного закінчення університету вони отримують магістерські звання.

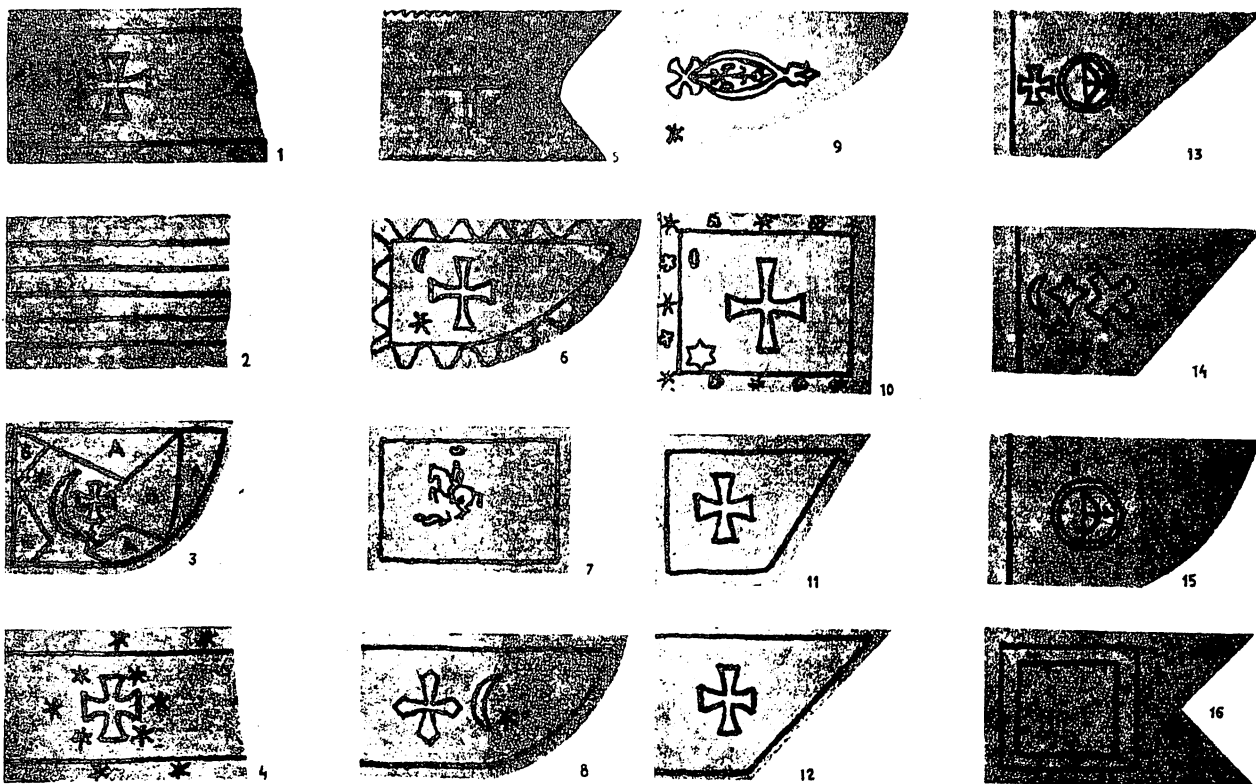
Страх перед екзаменаційною сесією є великий. Рідко бувають такі студенти, які не складали б навіть 20-го чи 30-го іспиту без нервового напруження.

Студенти четвертого курсу українстики складають іспити з історії української мови та соціології. Другокурсникам сон з очей зняють іспити з польської історичної граматики, політичних наук та сучасної української мови.

Студенти - українсти це, звичайно, найкращі студенти, які наполегливою працею добиваються високих оцінок і призначення професорів. Вони також громадські активісти і діячі. Їх об'єднує спільна кров. Це вже багато.

Микола Дуляк

● Велику виставку робіт майстрів образотворчого мистецтва України відкрили у Києві, на якій представлено понад півтори тисячі творів живопису, скульптури, графіки, народного декоративного мистецтва 600 авторів. На виставці, між іншим, представлено твори М. Вовія, В. Полтавця, О. Данченка, Г. Кальченко, Т. Яблонської, М. Глуценка.

Прапори, під якими йшло в бій козацьке військо під час визвольної війни 1648—1654 рр.

Військові клейноди війська Запорізького

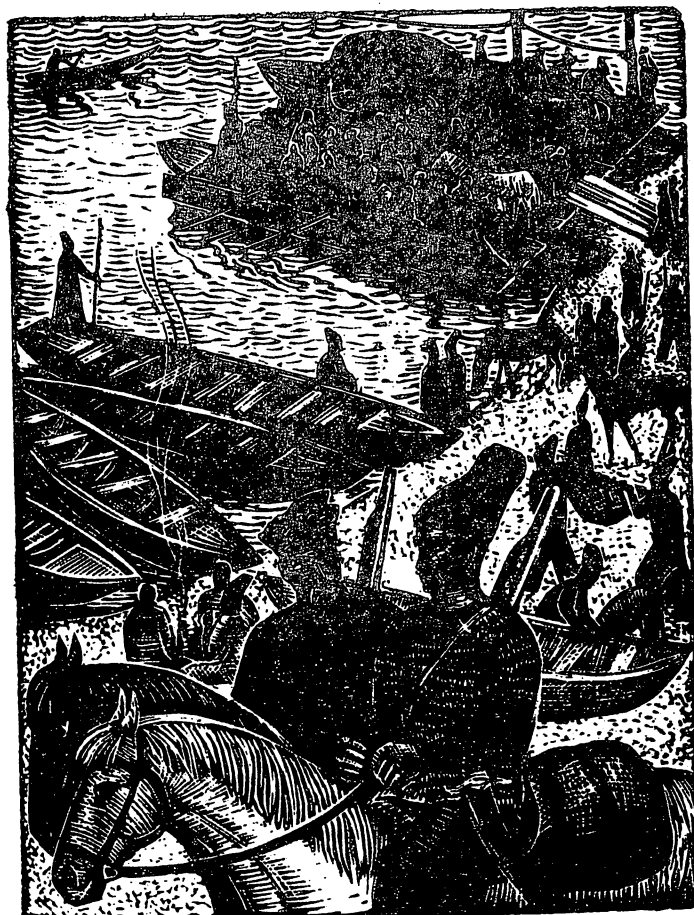
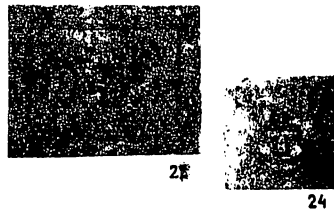
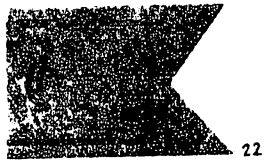
Козацьке військо вирушає в похід. Майорять різнобарвні прапори. На чолі полків гарцюють на баских конях полковники з пірначами в руках. А ось і сам гетьман — увсібіч видно його гетьманську малинову корогу і бунчук — військові клейноди^{*)}, символ бойової доблесті Запорізького війська. В численних битвах козаки вкрили свої клейноди немирущою славою.

^{*)} Клейноди — військові знаки та атрибути влади старшини запорізького та донського козацтва.

Манарів Яр.

Козацька переправа.

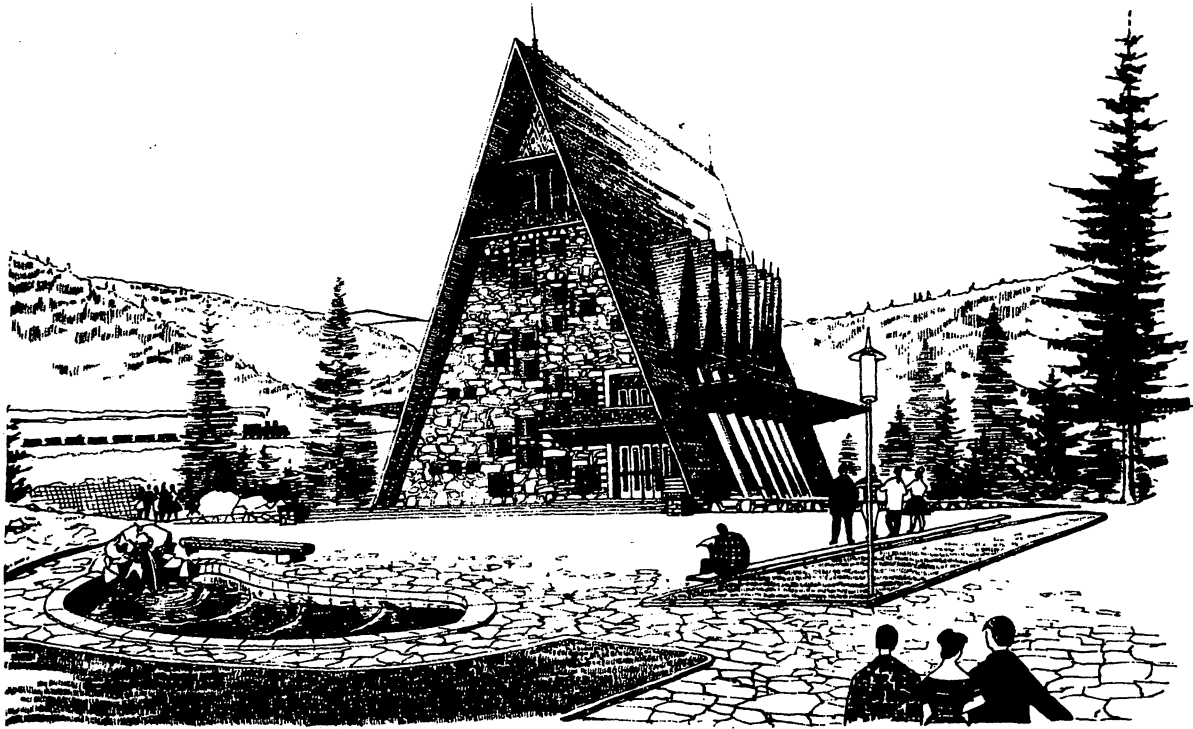
Головними клейнодами війська Запорізького здавна вважалися гетьманська булава, бунчук (металева куля з «шлейфом» з кінського волосся, яку на довгій жердині носили за гетьманом), гетьманська короґва, військова печатка. Свої клейноди мали і полки. Зокрема ознакою полковницької влади був пірнач. Від булави він відрізнявся формою: замість круглого «яблука» пірнач мав «шестиребрий» різьблений наконечник. Крім того, полки і сотні мали свої прапори і «значки» (прапорці).

Як виглядали козацькі прапори часів визвольної війни 1648—1654 рр. під проводом Богдана Хмельницького? До останнього часу відомості про це діставали із скупих згадок у творах деяких тогочасних авторів. Наші художники, змальовуючи події середини XVII століття, найчастіше зображали козацькі прапори такими, якими вони були пізніше, у XVIII столітті. І ось недавно серед рукописів XVIII століття П. Дубровського було виявлено унікальні документи: зроблені в 1651 році малюнки 24 козацьких прапорів. Тут 12 прапорів Чернігівського полку (прапори № 1—12), а також 12 прапорів, бунчук і значок (№ 13—26) Київського полку. Особлива цінність знайдених документів полягає в тому, що в підписах до малюнків вказано кольори прапорів, а також матеріал, з якого вони виготовлялись. Своєрідним зразком використання «підручних засобів» є прапор № 9: на червоне полотнище нашито різноколірну прикрасу від намета східного типу. На багатьох прапорах зображено сонце, місяць, зірки, що дуже характерно для символіки народного образотворчого і декоративного мистецтва. На трьох прапорах нашитий чи намальований лук. Очевидно, че-

рез недогляд або незнання справи автор опису і малюнків намалював звичайний лук, а не дуже схожу на нього кушу (арбалет, лук-самопал з прикладом), яка вважалась у XVI—XVIII століттях гербом міста Києва. Прапори з кушею могли належати не козакам, а міській сторожі або ремісничим цехам.

Дуже цікавий прапор, на якому намальована рука з мечем на тлі неба з сонцем, місяцем та зірками. Більшість прапорів виготовили українські ремісники. Вони користувалися загальноприйнятими у феодальній Європі зразками і, крім того, широко застосовували мотиви українського народного декоративного мистецтва. Деякі прапори виготовлені з китайки й обшиті полотняними «лиштвами» чи мереживом. Є прапори з гарусу (червоної вовняної тканини), бавовняного «киндяку». Серед кольорів переважають червоний різних відтінків, блакитний, сірий. В середині XVII століття козацьке військо на Україні, як і війська інших держав, ще не мало єдиного гнізду прапорів. Проте вже у цей час козаки, як видно з їхніх печаток, мали свою емблему — зображення козака-піхотинця з рушницею. У XVIII столітті цю емблему починають називати «гербом національним», вона з'являється на прапорах полків і сотень Гетьманщини (Лівобережної України). На прапорах Запорізької Січі («Війська Низового») бачимо сонце, місяць, зірки, інколи — зображення козацьких човнів на морі. Минуло понад три століття. Пожовклі аркуші старовинних малюнків лягли на стіл дослідника. На їх підставі, а також знайдених разом з ними описів відтворюємо прапори Чернігівського та Київського полків і самоврядування міста Києва.

ДОВБУШЕВА КОЛИБА

Яремча... Містечко, оповите легендами і народними переказами. Тут, у передгір'ї Карпат, ще в 30—40 роках XVIII століття стояв куренем загін безстрашних опришків Олекси Довбуша. У затишному і казковому куточку міжгір'я був табір народних месників. Посеред нього — велика колиба. Повернувшись з походу, опришки збиралися тут, запалювали вогнище і розповідали коло нього про свої ратні подвиги. Колибу Довбуша зруйнував час. Як вічна шана і пам'ять нашим славним предкам стоїть лише Довбушева скеля. Та ще збереглася печера на вершині Говерли, де мешкали опришки.

Щороку до Яремчі приїждять десятки тисяч туристів, щоб уклонитися священній землі і побачити на власні очі цей казковий край.

Для гостей побудовано туристську базу. А тепер розроблено проект великого клубу, який вирішили назвати «Колиба О. Довбуша». Його автор — молодий архітектор Івано-Франківського

філіалу Діпроміста Степан Валевський.

Незвичайна споруда височитиме над Прутом, вдало завершить архітектурний ансамбль, надавши йому виразної силуетності та цілісності.

Приміщення скидатиметься на популярну в Галичині будівлю — колибу. Найбільший зал вміщуватиме 350 глядачів. Тут же, на першому поверсі, передбачено також невеликий естрадний зал, кімнати для артистів, вестибюль

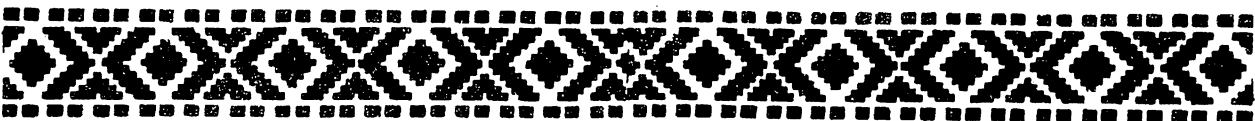
із гардеробом, касу, допоміжні приміщення.

На другому поверсі розміститься музей декоративно-побутового мистецтва. В кімнатах експонуватимуться вироби народних умільців, а також предмети побуту та одяг. На вищих поверхах — кабінети адміністрації. В архітектурі нового клубу відбито елементи гуцульського зодчества — стрімкий і високий дах, різьблене оздоблення зовнішніх конструкцій. В опорядженні залів використано дерев'яні рейки, орнаментику народних майстрів — різьбярів, гончарів.

Для кожного залу замовлено спеціальні меблі та електричні світильники.

На місці спорудження незвичайного Палацу культури вже розпочалися підготовчі роботи. Ми не багато часу, і колиба Олекси Довбуша гостинно відчинить двері перед відвідувачами.

О. ШЕВЧЕНКО

ВИСТАВКОЮ О. ФІЩЕНКА ГАЛЕРІЯ „МИ І СВІТ” ЗА- КРИВАЄ СВОЮ ДВАНАД- ЦЯТИРІЧНУ ПРАЦЮ В ТОРОНТІ

„Україна — рідний край”, це тема виставки кольорових ліногравюр українського київського мистця Олексія Фіщенко, відкриття якої відбудеться в галерії „Ми і Світ”

Вступ на виставку — за купом чудового кольорового альбому мистця (ціна \$2).

Фіщенко — це найкращий сучасний майстер кольорової гравюри. Він закоханий в красу українських краєвидів, які він перетворює багатую уявою мистця. Його теми — карпатські вечори і дні, золотoverхий Київ, тихе плесо Дніпра, розцвілі весняні сади, барви української осені, килими піль.

Виставкою О. Фіщенко галерія „Ми і Світ” формально закінчує дванадцять років своєї праці й існування в Торонті. За той час влаштовано було сотні одноособових і збірних виставок українських і чужих малярів. На запрошенні поданий рисунок і льокація Українського музею й галерії „Ми і Світ”, яка будуватиметься в Ніягара Фаллс. В просторому приміщенні (13.000 кв. стіп) будуть відбуватися одночасно кілька виставок. В музейних залах буде постійно виставлятися найбільшій твір Василя Курилика „Великодня історія” (Страсті Христові за єв. Матеем), що його закупили п-во М. О. Колянківські, а також велика збірка картин Миколи Кричевського та інших українських малярів.

СПІВАК ДІНО ПРИЦІ ВІВЧІВ УКРАЇНСЬКУ МОВУ

Відомий в Європі італійський соліст — тенор Діно Приці одружився з українкою, родом із Запоріжжя. Подружжя має сина, якому тепер уже пішов 23-й рік. Дружина й мати — українка навчила чоловіка й сина української мови настільки, що вони часто вдома з італійської переходять на українську. Платівки з піснями Діно Приці мають в Італії широкий попит. 10 років тому Діно Приці підписав контракт з советськими представниками і дав на території СРСР майже 2 000 концертів, у тому й на Україні, де його особливо тепло приймала публіка. У його програмі була одна, не названа пісня українською мовою.

СИНІ СТЕФАНИКА НА СВЯТКУВАННЯХ

Як повідомляє „Література на Україна”, нещодавно в Івано-Франківському педагогічному інституті, якому на дано ім'я Василя Стефаники з нагоди сторіччя народження видатного українського новеліста, в інституті відбулася з цього приводу святкова зустріч. У зустрічі взяло участь багато студентів, викладачів та жителів міста.

На урочистість прибули також сини письменника — Семен та Кирило Стефаники. Присутні з великою увагою слухали виступ С. Стефаника, його звернення до майбутніх педагогів і студентів

Виставка графіки мистців Києва та Львова в Філадельфії

Філадельфія (В.П.). — В

домі родини Гевриків відбулося відкриття односторонньої виставки графіки українських мистців, що під сучасну пору живуть та творять в Києві та Львові. Це перша виставка творів сучасних мистців з України, влаштована з приватної ініціативи, а не офіційними чинниками і як така показує творчість українських мистців у новому світі. Було виставлено 163 твори 24-ох мистців: В. Авраменка, Я. Безніска, Г. Гавриленка, Н. Денисової, П. Залівахи, С. Караффи-Корбут, І. Катрушенка, С. Корончака, О. Кульчицької, Л. Левицького, Ю. Логвина, М. Малишка, Я. Музики, О. Оброци, І. Остафійчука, М. Павлусенка, В. Патики, В. Перевальського, Л. Перевальської, Г. Севрук, В. Сороки, О. Фисун, М. Шекери та Г. Якутовича. Центральне місце на виставці займала збірка екслібрисів, здебільша молодих мистців, яка є частиною колекції мистецьких творів

приватних збірок Софійки та Тита Гевриків, Христини та Богдана Певних і Христини та Юрія Ференцевичів. Звертали на себе увагу численних глядачів дереворити та лікорити Георгія Якутовича та Леопольда Левицького своєю майстерністю, сучасністю й небуденним для графіки форматом. Цікава своєю композиційною суцільністю серія дереворитів Богдана Сороки.

ПЕРШИЙ ВИДАВЕЦЬ „ЕНЕЇДИ“

Минуло 170 років відтоді, як вийшли в світ перші три частини славнозвісної «Енеїди» Івана Петровича Котляревського.

Цікава історія видання цього твору. Ще за життя поета «Енеїда», поширена в рукописних копіях, почала завойовувати серця численних читачів. Кілька примірників поеми дісталися Петербурга й потрапили до рук культурно-освітнього діяча Максима Йосиповича Парпури.

Високо оцінивши талановитий твір Котляревського, збагнувши його значення для розвитку українського письменства, він вирішив видати поему своїм коштом і 1798 року здійснив цей намір.

Як не дивно, але Котляревський зневажливо поставився до видавця своєї праці за те, що той без його дозволу нібито «почти испорченную» надрукував «Енеиду». Помістою Парпурі були такі рядки з власного (третього) видання поеми 1809 року:

Натуру мав він дуже бридну.
Кривив душею для прибитку.
Чуже оддавав в печать:
Без сорома, без бога бувши
І восьму заповідь забувши,
Чужим пустився промишлять.

То була прикра помилка Котляревського: адже поему видано під ім'ям П автора, за значенням на титульній сторінці книжки. До авторського тексту видавець поставився з великою повагою й обережністю. Це видно з того, що в книзі вміщено всі варіанти окремих строф з рукописів, котрі потрапили до рук Парпури.

Кілька слів про першого видавця «Енеїди». Народився він у Конотопі 1763 року. Батько його перебував на старшинській службі в непоказному званні «значкового товариша Ніжинського полку».

Закінчивши Новгород-Сіверську гімназію, Максим Парпура далі навчався в Київській Академії, а з 1783 року — в Петербурзькому генеральному госпіталі. Потім працював лікарем у медичних закладах столиці. Наприкінці 80-х років розпочав літературно-перекладацьку, а згодом і видавничу діяльність. Зокрема, переклав з німецької мови курс фармакології Бізена і курс загальної і лікарської хімії Жакена. Свого часу видав популярні книжки «Жизнь и военные деяния Суворова», «Несчастие от Очакова или торжествующее коварство в Царьграде», «Театральное зрелище» та ін. Згодом Максим Йосипович був професором Харківського університету.

Коли зважити на те, що в жорстокі часи царювання Павла I нелегко було одержати Дозвіл на видання поеми, яка висміювала пануючу феодальну верхівку, та ще й українською мовою, то стане зрозуміло: сміливий, справді лицарський подвиг зробив для свого народу і його культури перший видавець безсмертної «Єнеїди»,

Заслугою Максима Парпури є й те, що він склав словник «малоросійських слів» (перший в українській літературі), який мав допомогти російським читачам правильно зрозуміти окремі мовні вирази та побутові сцени поеми. Словником потім скористався і сам Котляревський, додавши його до власного видання «Енеїди».

Ще за життя Парпури ходили чутки, нібито всі свої прибутки і заощадження він збирається віддати на «народні потреби». Так воно й сталося. У своїй духовниці Максим Йосипович заповідав чималі кошти Харківському університету, Чернігівській і Новгород-Сіверській гімназіям, Конотопській повітській школі та на будівництво лікарні в Конотопі. Помер Парпура 1828 року

Іван РЯБЕНКО,

ПИСАНО

568 POKIB TOMY

② ¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³² ³³ ³⁴ ³⁵ ³⁶ ³⁷ ³⁸ ³⁹ ⁴⁰ ⁴¹ ⁴² ⁴³ ⁴⁴ ⁴⁵ ⁴⁶ ⁴⁷ ⁴⁸ ⁴⁹ ⁵⁰ ⁵¹ ⁵² ⁵³ ⁵⁴ ⁵⁵ ⁵⁶ ⁵⁷ ⁵⁸ ⁵⁹ ⁶⁰ ⁶¹ ⁶² ⁶³ ⁶⁴ ⁶⁵ ⁶⁶ ⁶⁷ ⁶⁸ ⁶⁹ ⁷⁰ ⁷¹ ⁷² ⁷³ ⁷⁴ ⁷⁵ ⁷⁶ ⁷⁷ ⁷⁸ ⁷⁹ ⁸⁰ ⁸¹ ⁸² ⁸³ ⁸⁴ ⁸⁵ ⁸⁶ ⁸⁷ ⁸⁸ ⁸⁹ ⁹⁰ ⁹¹ ⁹² ⁹³ ⁹⁴ ⁹⁵ ⁹⁶ ⁹⁷ ⁹⁸ ⁹⁹ ¹⁰⁰ ¹⁰¹ ¹⁰² ¹⁰³ ¹⁰⁴ ¹⁰⁵ ¹⁰⁶ ¹⁰⁷ ¹⁰⁸ ¹⁰⁹ ¹¹⁰ ¹¹¹ ¹¹² ¹¹³ ¹¹⁴ ¹¹⁵ ¹¹⁶ ¹¹⁷ ¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²⁰ ¹²¹ ¹²² ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ ¹²⁸ ¹²⁹ ¹³⁰ ¹³¹ ¹³² ¹³³ ¹³⁴ ¹³⁵ ¹³⁶ ¹³⁷ ¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ ¹⁴¹ ¹⁴² ¹⁴³ ¹⁴⁴ ¹⁴⁵ ¹⁴⁶ ¹⁴⁷ ¹⁴⁸ ¹⁴⁹ ¹⁵⁰ ¹⁵¹ ¹⁵² ¹⁵³ ¹⁵⁴ ¹⁵⁵ ¹⁵⁶ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ¹⁵⁹ ¹⁶⁰ ¹⁶¹ ¹⁶² ¹⁶³ ¹⁶⁴ ¹⁶⁵ ¹⁶⁶ ¹⁶⁷ ¹⁶⁸ ¹⁶⁹ ¹⁷⁰ ¹⁷¹ ¹⁷² ¹⁷³ ¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ ¹⁷⁷ ¹⁷⁸ ¹⁷⁹ ¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² ¹⁸³ ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ ¹⁸⁶ ¹⁸⁷ ¹⁸⁸ ¹⁸⁹ ¹⁹⁰ ¹⁹¹ ¹⁹² ¹⁹³ ¹⁹⁴ ¹⁹⁵ ¹⁹⁶ ¹⁹⁷ ¹⁹⁸ ¹⁹⁹ ²⁰⁰ ²⁰¹ ²⁰² ²⁰³ ²⁰⁴ ²⁰⁵ ²⁰⁶ ²⁰⁷ ²⁰⁸ ²⁰⁹ ²¹⁰ ²¹¹ ²¹² ²¹³ ²¹⁴ ²¹⁵ ²¹⁶ ²¹⁷ ²¹⁸ ²¹⁹ ²²⁰ ²²¹ ²²² ²²³ ²²⁴ ²²⁵ ²²⁶ ²²⁷ ²²⁸ ²²⁹ ²³⁰ ²³¹ ²³² ²³³ ²³⁴ ²³⁵ ²³⁶ ²³⁷ ²³⁸ ²³⁹ ²⁴⁰ ²⁴¹ ²⁴² ²⁴³ ²⁴⁴ ²⁴⁵ ²⁴⁶ ²⁴⁷ ²⁴⁸ ²⁴⁹ ²⁵⁰ ²⁵¹ ²⁵² ²⁵³ ²⁵⁴ ²⁵⁵ ²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶ ²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷ ²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³ ²⁸⁴ ²⁸⁵ ²⁸⁶ ²⁸⁷ ²⁸⁸ ²⁸⁹ ²⁹⁰ ²⁹¹ ²⁹² ²⁹³ ²⁹⁴ ²⁹⁵ ²⁹⁶ ²⁹⁷ ²⁹⁸ ²⁹⁹ ³⁰⁰ ³⁰¹ ³⁰² ³⁰³ ³⁰⁴ ³⁰⁵ ³⁰⁶ ³⁰⁷ ³⁰⁸ ³⁰⁹ ³¹⁰ ³¹¹ ³¹² ³¹³ ³¹⁴ ³¹⁵ ³¹⁶ ³¹⁷ ³¹⁸ ³¹⁹ ³²⁰ ³²¹ ³²² ³²³ ³²⁴ ³²⁵ ³²⁶ ³²⁷ ³²⁸ ³²⁹ ³³⁰ ³³¹ ³³² ³³³ ³³⁴ ³³⁵ ³³⁶ ³³⁷ ³³⁸ ³³⁹ ³⁴⁰ ³⁴¹ ³⁴² ³⁴³ ³⁴⁴ ³⁴⁵ ³⁴⁶ ³⁴⁷ ³⁴⁸ ³⁴⁹ ³⁵⁰ ³⁵¹ ³⁵² ³⁵³ ³⁵⁴ ³⁵⁵ ³⁵⁶ ³⁵⁷ ³⁵⁸ ³⁵⁹ ³⁶⁰ ³⁶¹ ³⁶² ³⁶³ ³⁶⁴ ³⁶⁵ ³⁶⁶ ³⁶⁷ ³⁶⁸ ³⁶⁹ ³⁷⁰ ³⁷¹ ³⁷² ³⁷³ ³⁷⁴ ³⁷⁵ ³⁷⁶ ³⁷⁷ ³⁷⁸ ³⁷⁹ ³⁸⁰ ³⁸¹ ³⁸² ³⁸³ ³⁸⁴ ³⁸⁵ ³⁸⁶ ³⁸⁷ ³⁸⁸ ³⁸⁹ ³⁹⁰ ³⁹¹ ³⁹² ³⁹³ ³⁹⁴ ³⁹⁵ ³⁹⁶ ³⁹⁷ ³⁹⁸ ³⁹⁹ ⁴⁰⁰ ⁴⁰¹ ⁴⁰² ⁴⁰³ ⁴⁰⁴ ⁴⁰⁵ ⁴⁰⁶ ⁴⁰⁷ ⁴⁰⁸ ⁴⁰⁹ ⁴¹⁰ ⁴¹¹ ⁴¹² ⁴¹³ ⁴¹⁴ ⁴¹⁵ ⁴¹⁶ ⁴¹⁷ ⁴¹⁸ ⁴¹⁹ ⁴²⁰ ⁴²¹ ⁴²² ⁴²³ ⁴²⁴ ⁴²⁵ ⁴²⁶ ⁴²⁷ ⁴²⁸ ⁴²⁹ ⁴³⁰ ⁴³¹ ⁴³² ⁴³³ ⁴³⁴ ⁴³⁵ ⁴³⁶ ⁴³⁷ ⁴³⁸ ⁴³⁹ ⁴⁴⁰ ⁴⁴¹ ⁴⁴² ⁴⁴³ ⁴⁴⁴ ⁴⁴⁵ ⁴⁴⁶ ⁴⁴⁷ ⁴⁴⁸ ⁴⁴⁹ ⁴⁵⁰ ⁴⁵¹ ⁴⁵² ⁴⁵³ ⁴⁵⁴ ⁴⁵⁵ ⁴⁵⁶ ⁴⁵⁷ ⁴⁵⁸ ⁴⁵⁹ ⁴⁶⁰ ⁴⁶¹ ⁴⁶² ⁴⁶³ ⁴⁶⁴ ⁴⁶⁵ ⁴⁶⁶

Під час перереєстрації фондів бібліотеки Муніципального монастиря виявлено надзвичайно коштовну пам'ятку початку XV століття. Нині вона зберігається в Закарпатському краєзнавчому музеї в Ужгороді. Ця рукописна книга за місцем і датою її появи на світ дістала назву «Королівське євангеліє 1401 року».

Евангеліє було створене в селі Королево, тепер Виноградівського району, що стверджується заувагою переписувача на звороті передостаннього аркуша.

Цей оригінальний текст і зміщена після нього так звана «дарча грамота» особливо цінні: в них відбито окремі риси живої української мови кінця XIV — початку XV ст. З цього боку «Королівське євангеліє» має більшу вагу за відоме Пересопницьке, бо написане на півтора століття раніше. Та й взагалі то найдawnіша з датованих пам'яток українського письменства на Закарпатті.

Ужгород.

Ю. КАЧИЯ

ЕНЕМДА

МАЛОРОССІЙСКІЙ ЯЗЫКЪ

переліків

И. Котляревский.

५८८८८ !

C# доработки

Санкт-Петербургской Мещанры.

22 August 1964

ON CANTHARELLUS.

SECRET

ПРО ПОЧУТТЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГІДНОСТИ

Непотрібно наводити прикладів з історії нашого народу про те, що в наших предків з найдавніших часів були глибоко закорінені шляхетні прикмети-почуття власної і національної гідності й лицарства. Старовинні прислів'я говорять, якщо ти щонебудь робиш, то роби розсудливо та дивись на кінець. Коли славного грецького філософа Аристотеля запитали, чого варта негідна людина, то він відповів, що такій людині ніколи не можна вірити, навіть тоді, коли вона часом говорить і правду. У нас, на еміграції, трапляються нікчемні писарі, які дуже часто обманюють самі себе публічно, а також змушують других вірити в неправду. За свободу і демократію вони борються, та самі ніяк до демократичного життя звикнути не можуть. Пишу ці рядки з приводу рецензії, яка була поміщена в "Вільній думці" з 18 липня 1971 р. на "Український Екран". У ній автор С. Радіон, навмисно зробив чимоло перекручень і сказав багато неправди. Яких 20-кілька років тому, славної пам'яті Іван Багряний писав, що наші кадри в Україні. За це він дістав каменем по голові. Сьогодні майже кожний з нас з цим годиться. Сьогодні майже вся українська еміграція протестує проти нищення української культури в Україні, де її діячів засилають, звільняють з роботи, забирають останній кусок хліба від живої душі. Однак ті діячі творять, хоч і в невідрадних умовах, щоб тільки бодай хоч частинно створити цю національну культурну поживу для народу. А наш критик хотів, щоб там і цього не було. Можливо, багато з цих творів не такі, як ми хотіли б їх бачити, але краще, що вони все ж таки є, ніж коли б їх зовсім не було. В резолюції, прийнятій на протестаційному вічі в обороні Валентина мороза в Сіднеї, 20-го червня, 1971 року, в пункті 2 говориться: "ПРОТЕСТУЄМО ПРОТИ НИЩЕННЯ ЖИВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ Й НАСАДЖУВАННЯ РОСІЙСЬКОЇ". З цього бачимо, що автор рецензії розписався про нісенітницю, про "завиваний" патріотизм, про розбрат, який існує тут від того часу, відколи він приїхав сюди. Однак автор виявив жажливу дволичність, яка діє проти його ж самого. Кожна культурна людина, прочитавши рецензію, побачить, наскільки автор обізнаний з справою, про яку пише, та скільки злоби та ненависти до політої потом і кровю української культури та її діячів в Україні. Того роду публікації, тільки підтверджують ворожу пропаганду на рідних землях, мовляв, еміграція-це люди, які ненавидять все що тільки українське. В минулому ніколи в нас патріотизм не був чимсь відокремленим від любови до своєї культури, мистецтва, без чого не існує жадна нація в світі.

Великий вияв патріотизму, любови до рідної землі, до народу, культури, звичаїв, пісні, танку, рідної мови задержалась в нас тільки через народню культуру. Хоч правдою є що, ані дипломів, ані почесних грамот за патріотизм ніхто й ніде не видавав і не видає. Але деякі люди думають, що вони їх посідають, включно з автором згаданої рецензії. Дуже часто цей "патріотизм" бачимо у викривленому дзеркалі, виявлений для особистої реклами, щоб доказати перед людьми, що тільки я патріот, або щоб виправдати себе за минушину. Такого типу люди, ніколи нічого не збудували, і не збудують, але крику і прикростей нароблять. Щоб бути гідним патріотом, в першу чергу, треба мати національне почуття гідності, чого багатьом у нас бракує. Такі безхарактерні "мужі", які ніколи не мали національного хребта, пошани до себе і до другої людини, згубили також національну гідність. Ганьбити національні твори наших геніїв, без різниці, хто їх створив, і де вони зроблені, це національна безхребетність. Зброя, якою деякі люди сьогодні воюють, вже давно перестаріла. Новий час і нові люди, потребують нової зброї. Народ, суспільство, людина можуть бути вільними тоді, коли будуть мати гонор, честь, почуття, національну гідність. Люди, які загубили національну і особисту гідність, на сьогоднішній час безвартісні.

П. Кардаш

П О Д Я К А

Всім Шановним Панам, що надіслали листи з приводу появи журналу "Український Екран" з порадами чи критикою та тим, що офірували свою співпрацю на майбутнє, складаємо ширу, сердечну подяку.

Адміністрація

"Український Екран"

Український літературно-художний незалежний журнал.

Видає Українська фільмова Спілка

Адреса Редакції та Адміністрації.

UKRAINIAN SCREEN
342 HAWTHORN ROAD
SOUTH CAULFIELD, VIC. 3162.
AUSTRALIA

